

4. Пуховська Л. П. Активізація навчання в системі самостійної роботи у вищій школі США. // Вища середня педагогічна освіта./ Науково-методичний збірник. 16 випуск. К.: Вища школа, 1993. – с. 62–68.

5. Симонов П. В., Ершов П. М. Темперамент. Характер. Личность. М.: Наука, 1984.

6. Selys G. de L'ecole, grand marche du XXI e sibel // <http://www.monde.diplomatique/> / Fr.– Juin 1998.

*С.В. Завацький, Л.М. Завацька, В.П. Сиченков
(м. Чернігів)*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Професійна готовність вчителя до виконання своїх функцій в навчально-виховному процесі – це явище багатоаспектне, в якому поряд з психолого-педагогічною ерудицією, педагогічними здібностями і уміннями визначне місце займає і психологічна готовність.

Проблема психологічної готовності започаткувала фундаментальне наукове обґрунтування специфічних ситуацій, спричинених психологічною напругою. Найбільш характерними напруженими ситуаціями є небезпека, ризик, раптовість, зростання відповідальності, невпевненість, нездатність проявити вольове зусилля, нестача професійних якостей і досвіду. Негативний вплив напруженості виявляється у погіршенні уваги, пам'яті, у скованості дій і нерозмірності рухів. В стані напруженості порушуються перш за все інтелектуальні процеси і складні професійні дії.

Сформована психологічна готовність є фундаментальною умовою ефективності і надійності діяльності фахівця. Вона допомагає людині виконувати свої професійні обов'язки, ефективно і вірно застосовувати знання, особистісні якості, зберігати емоційно-вольову стійкість при появі непередбачених перешкод і ситуацій. Психологічна готовність включає такі компоненти:

а) мотиваційні – потребу успішно виконувати поставлену задачу, інтерес до діяльності, прагнення домогтися успіху і показати себе з кращої сторони;

б) пізнавальні – розуміння обов'язків, задачі, оцінку її значущості, визначення засобів досягнення мети, уявлення ймовірних змін обставин;

в) емоційні – почуття відповідальності, впевненість в успіху, натхнення;

г) вольові – управління собою і мобілізація сил, зосередження на задачі, відволікання від перешкоджаючих впливів, переборення сумнівів, фобій.

Проведене дослідження впливу психологічної напруженості на професійну діяльність педагогів виявило, що проблема формування психологічної готовності вчителя є дуже актуальною. Це пояснюється надвисокою емоційно-вольовою напруженістю педагогічної праці, особливо для молодих вчителів, на етапі початкової професійної адаптації. Основними психологічними труднощами для молодих вчителів є:

- невпевненість у можливості організації соціально-педагогічного спілкування з учнями;
- сумніви у можливості застосування експресивних умінь відповідно до ситуації;
- психологічні перевантаження, пов'язані з інтенсивністю навчально-виховного процесу;
- невміння “бачити” цілісну структуру уроку і в зв'язку з цим порушення логіки та динаміки викладу навчального матеріалу;

- невміння належно поводитися в конфліктній ситуації, стримуватися, аналізувати і улагоджувати протиріччя, які виникають у взаємовідносинах з учнями і колегами по роботі;
- очікування зауважень з боку присутніх на занятті керівників навчального закладу щодо методичних недоліків уроку.

Під впливом означених надмірних переживань у молодих учителів виникає психологічна напруженість, яка негативно впливає на інтелектуальну працездатність, сповільнює мислительну діяльність і творчу активність. Зовні напруженість учителя проявляється як скованість рухів, в'ялість, зрив голосу, погана дикція, монотонність, прив'язаність до конспекту уроку.

Проведена дослідно-експериментальна робота показала, що завдяки спеціальній психологічній підготовці до уроку можна значно знизити рівень напруженості у молодих вчителів. А за деяких обставин напруженість можна перевести в стан активної робочої напруги, яка забезпечуватиме максимальну ефективність інтелектуальних і емоційно-вольових якостей особистості педагога.

В основу психологічної підготовки молодих вчителів були покладені такі методичні прийоми: а) ознайомлення з причинами психологічної напруженості; б) навчання саморегуляції емоційних станів; в) ділові ігри з використанням психотехнічних вправ.

Виходячи зі змісту і психологічної складності педагогічної діяльності можна виділити такі види психологічної готовності:

- загальну психологічну готовність до професійно-педагогічної діяльності;
- індивідуальну психологічну готовність особистості вчителя до організації і керівництва навчально-виховною діяльністю учнів.

Формування загальної психологічної готовності здійснюється під час навчання у вузі шляхом передачі знань з профільного предмету і умінь, пов'язаних з методикою його викладання, а також вивчення дисциплін психолого-педагогічного циклу.

Особистісна психологічна готовність вимагає більш тривалого терміну формування. Цей процес продовжується в період професійної адаптації молодого вчителя і залежить від рівня його загальної психологічної готовності, реальних умов педагогічної діяльності, а також своєчасної психологічної допомоги з боку досвідчених фахівців.

*Л.Н. Задорожная
(г. Екатеринбург, Россия)*

ОПЫТ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ОТБОРА АБИТУРИЕНТОВ В ВЫСШИЕ УЧЕБНЫЕ ЗАВЕДЕНИЯ

Качественная подготовка будущих специалистов в различных сферах профессиональной деятельности является одним из приоритетов Российского государства. В Законе Российской Федерации «Об образовании» (в редакции от 15 января 1996 г.) четко определено, что образование, как целенаправленный процесс воспитания и обучения в первую очередь решает триединую задачу – удовлетворение интересов человека, общества и государства.

Право на образование – одно из основных и неотъемлемых конституционных прав личности. Согласно приоритетности образования в законе закреплены и основные принципы государственной политики в области образования. Один из ведущих принципов провозглашает гуманистический характер образования, приоритет общечеловеческих ценностей, жизни и здоровья человека, свободного развития личности.